

PRIIMTI TEKSTAI

P9_TA(2021)0393

Padėtis Afganistane

2021 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl padėties Afganistane (2021/2877(RSP))

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į ankstesnes savo rezoliucijas dėl Afganistano,
- atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų Chartiją,
- atsižvelgdamas į JT Saugumo Tarybos rezoliucijas Nr. 1368 (2001), 1373 (2001), 2210 (2015), 2344 (2017), 2513 (2020) ir 2593 (2021),
- atsižvelgdamas į 2016 m. spalio 2 d. susitarimą dėl ES ir Afganistano bendrų tolesnių veiksmų migracijos klausimais,
- atsižvelgdamas į 2017 m. vasario 18 d. Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Afganistano Islamo Respublikos bendradarbiavimo partnerystės ir vystymosi srityje susitarimą¹,
- atsižvelgdamas į 2017 m. liepos 24 d. bendrą Komisijos ir Sąjungos vyriausiosios įgaliotinės užsienio reikalams ir saugumo politikai komunikatą „ES strategijos dėl Afganistano elementai“ (JOIN(2017)0031),
- atsižvelgdamas į 2021 m. rugpjūčio 17 d. vyriausiojo įgaliotinio deklaraciją Europos Sąjungos vardu dėl Afganistano,
- atsižvelgdamas į 2021 m. rugpjūčio 24 d. JT vyriausiosios žmogaus teisių komisarės Michelle'ės Bachelet pareiškimą skubiai sušauktoje Žmogaus teisių tarybos sesijoje,
- atsižvelgdamas į 2021 m. rugpjūčio 24 d. G 7 vadovų pareiškimą dėl Afganistano,
- atsižvelgdamas į Teisingumo ir vidaus reikalų tarybos 2021 m. rugpjūčio 31 d. pareiškimą dėl padėties Afganistane,
- atsižvelgdamas į bendro ES, NATO ir G 7 susitikimą dėl Afganistano,
- atsižvelgdamas į tai, kad 2021 m. rugsėjo 7 d. Talibanas paskelbė apie laikinosios

¹ OL L 67, 2017 3 14, p. 3.

Afganistano vyriausybės sukūrimą,

- atsižvelgdamas į 2021 m. rugsėjo 13–14 d. Ženevoje vykusią JT tarptautinę paramos teikėjų konferenciją Afganistano klausimais,
 - atsižvelgdamas į Komisijos pirmininko pavaduotojo ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai Josepo Borrellio 2021 m. rugsėjo 3 d. pareiškimą spaudos konferencijoje po neformalaus užsienio reikalų ministrų susitikimo (Gymniche),
 - atsižvelgdamas į tai, kad 2021 m. rugpjūčio 30 d. baigtas Jungtinių Amerikos Valstijų ginkluotųjų pajėgų pasitraukimas iš Afganistano,
 - atsižvelgdamas į ES gaires dėl vaiko teisių propagavimo ir apsaugos, dėl vaikų ir ginkluotųjų konfliktų bei dėl žmogaus teisių gynėjų,
 - atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,
 - atsižvelgdamas į 1951 m. liepos 28 d. Ženevoje pasirašytą Konvenciją dėl pabėgėlių statuso ir į jos 1967 m. protokolą,
 - atsižvelgdamas į 1951 m. JT pabėgėlių konvenciją,
 - atsižvelgdamas į 1966 m. Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą,
 - atsižvelgdamas į 1979 m. Konvenciją dėl visų formų moterų diskriminacijos panaikinimo,
 - atsižvelgdamas į JT Pasaulinį susitarimą dėl saugios, tvarkingos ir teisėtos migracijos ir JT Pasaulinį susitarimą dėl pabėgėlių, kuris buvo pasirašytas po 2016 m. rugsėjo 19 d. JT Generalinės Asamblėjos vienbalsiai priimtos Niujorko deklaracijos dėl pabėgėlių ir migrantų,
 - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 132 straipsnio 2 ir 4 dalis,
- A. kadangi praėjusio amžiaus 10-ajame dešimtmetyje vadovaujant Talibanui Afganistanas buvo viena iš pagrindinių vietų, kur galėjo glaustis tarptautinės teroristinės organizacijos, visų pirma „Al-Qaeda“, atsakinga už daugybę žiaurių teroristinių išpuolių prieš civilius gyventojus Azijoje, Afrikoje, Australijoje, Europoje ir Amerikoje ir už žiauriausią žmonijos istorijoje teroristinį išpuolį Jungtinėse Valstijose 2001 m. rugsėjo 11 d., per kurį žuvo beveik 3 000 daugiau kaip 90 tautybių žmonių;
- B. kadangi prieš 20 metų įvykdytas žiaurus išpuolis prieš Jungtines Amerikos Valstijas paskatino JT Saugumo Tarybą pasirašyti rezoliuciją Nr. 1368 ir 2001 m. pradėti JAV vadovaujamą intervenciją Afganistane, per kurią buvo nuverstas Talibano režimas, išardyta ir susilpninta grupuotė „Al-Qaeda“ ir kitos pasaulinės džihadistų organizacijos, t. y. padaryta pažanga, kuriai šiuo metu iškilęs didelis pavojus;
- C. kadangi po 2001 m. rugsėjo 11 d. išpuolių NATO pritaikė savo steigimo sutarties 5 straipsnį; tai buvo vienintelis kartas, kai NATO pasinaudojo kolektyvine gynyba ir daugiau kaip 40 valstybių prisidėjo prie šalies saugumo, o dešimtys kitų valstybių ir organizacijų, įskaitant ES, dalyvavo stabilizuojant šalį vadovaudamosi vėliau priimtomis JT rezoliucijomis;

- D. kadangi NATO ir šalys sąjungininkės vykdė veiklą Afganistane nuo 2001 m., kai žlugo Talibano režimas; kadangi 2021 m. balandžio mėn., po trejus metus trukusių derybų su Talibanu, Jungtinės Amerikos Valstijos pranešė, kad iki 2021 m. rugsėjo 11 d. jų pajėgos bus išvestos; kadangi NATO ir šalių sąjungininkių pajėgų išvedimas užbaigtas 2021 m. rugpjūčio mėn.;
- E. kadangi po to Talibanas greitai užėmė vyriausybės kontroliuojamą teritoriją; kadangi Afganistano armija ir saugumo pajėgos nepajėgė suorganizuoti veiksmingos gynybos, o prezidentas Ashraf Ghani pabėgo iš šalies; kadangi Talibanas perėmė visišką šalies kontrolę ir atkūrė Afganistano Islamo Emyratą;
- F. kadangi 2021 m. rugpjūčio mėn. per JAV vadovaujamą evakuaciją iš Afganistano evakuota 110 000 žmonių, tarptautinei bendruomenei nekoordinuojant šių veiksmų; kadangi Jungtinės Amerikos Valstijos ir tarptautinė bendruomenė per dvi savaites (2021 m. rugpjūčio mėn.) sugebėjo oro transportu į saugias teritorijas perkelti daugiau kaip 120 000 afganistaniečių, diplomatinių misijų ir karinių pajėgų vietos darbuotojų ir užsienio piliečių, kuriems grėsė pavojus; kadangi apie 150–170 000 afganistaniečių, kurie pastaruosius du dešimtmečius dirbo su tarptautine bendruomene, liko nuošalyje ir jų gyvybėms gresia pavojus;
- G. kadangi Talibanas paskelbė, jog 2021 m. rugsėjo 7 d., vadovaujant Talibano Vadovų tarybos vadovui Muhammadui Hassanui Akhundui, suformuota laikinoji vyriausybė, į kurią nebuvo pakviesta nė viena moteris ir nė vienas ne Talibano lyderis; kadangi Talibano laikinojoje valdžioje esama asmenų, atsakingų už terorizmo aktus, įskaitant buvusius sulaikytuosius, asmenis, kuriems taikomos JT sankcijos, ir asmenis, įtrauktus į FTB labiausiai ieškomų asmenų sąrašą; kadangi daugelis Talibano laikinosios vyriausybės narių turi Pakistano išduotus pasus; kadangi ši vyriausybė labai diskriminuoja šalies etnines ir religines mažumas;
- H. kadangi Talibano laikinoji vyriausybė buvo suformuota jam nesilaikant pažadų dėl įtraukios vyriausybės; kadangi Moterų reikalų ministerija buvo panaikinta; kadangi Talibanas nenumato nuolatinio moterų dalyvavimo vadovaujamose pareigose Afganistane, persekioja moteris lyderes, pareigūnes ir aktyvistas ir naudoja mirtiną jėgą protestams dėl moterų teisių išsklaidyti; kadangi esama visiškai pagrįstos baimės, jog bus atšauktas Įstatymas dėl smurto prieš moteris panaikinimo, kuriuo nustatomos baudžiamosios sankcijos už vaikų ir priverstines santuokas, smurtą šeimoje ir daugybę kitų prievartos prieš moteris apraiškų;
- I. kadangi Talibano laikinoji vyriausybė paskelbė visoje šalyje uždraudžianti protestus ir pradėjo represijas prieš laisvą žiniasklaidą, įskaitant žurnalistų sulaikymą ir jų užpuodinėjimą, taip pat naujus žiniasklaidos darbo apribojimus; kadangi Talibanas naudoja propagandą, skleidamas neapykantą Vakarų ir ES atžvilgiu;
- J. kadangi žmogaus teisių padėtis sparčiai blogėja; kadangi prie pažeidžiamų ir riziką patiriančių asmenų galima priskirti beveik visus gyventojus, įskaitant moteris, mergaites, LGBTI+ bendruomenę, etnines ir religines mažumas, ypač šiizmą išpažįstančius hazarus, pilietinės visuomenės narius, akademikus, žurnalistus, teisininkus, teisėjus, menininkus, politikus ir ankstesnėje Afganistano vyriausybėje dirbusius valstybės tarnautojus; kadangi praeityje per ginkluotus konfliktus moterų kentėjo nuo smurto dėl lyties ir seksualinės prievartos ir tai buvo naudojama kaip kovinis ginklas;

- K. kadangi pagal turimus duomenis Talibanas persekioja žmones, naudoja prieš juos smurtą ir žudo iš keršto; kadangi dauguma moterų neteko galimybės grįžti į darbo vietas, universitetus ir mokyklas; kadangi šalyje prasidėjo protestai, ypač prieš vien iš vyrų sudarytą vyriausybę ir jos planus apriboti moterų teises, atimti iš jų galimybę dalyvauti visuomenės gyvenime, įskaitant sportinę veiklą; kadangi Talibanas jėga slopino demonstracijas ir vietas pasipriešinimą, ypač Pandžiro slėnyje;
- L. kadangi šalį ištiko humanitarinė katastrofa; kadangi labai trūksta maisto, vandens ir vaistų; kadangi 18,4 milijono afganistaniečių reikalinga humanitarinė pagalba, o iš jų 14 milijonų jau iki tol juto maisto stygių; kadangi Komisija paskelbė didinanti humanitarinę pagalbą iki daugiau kaip 200 mln. EUR ir ją skirsianti šalyje esantiems ir iš jos bėgantiems asmenims;
- M. kadangi krizė Afganistane visų pirma yra tragedija Afganistano žmonėms, tačiau taip pat kelia grėsmę pačios ES saugumui; kadangi ES turėtų padaryti reikiamas išvadas dėl šios kolektyvinės nesėkmės ir pasirengti jos pasekmėms mūsų saugumui, įskaitant galimą didesnę terorizmo grėsmę; kadangi džihadistai visame pasaulyje jaučiasi labai padrąsinti Talibanų valdžios perėmimo;
- N. kadangi afganistaniečiai jau daugelį metų bėga iš savo šalies ir ieško prieglobsčio pirmiausia kaimyninėse šalyse, bet taip pat ir Europoje; kadangi vis daugiau afganistaniečių gali siekti patekti į Europą;
- O. kadangi Komisija ne tik nekoordinavo ES ir jos valstybėms narėms dirbusių Europos piliečių ir Afganistano piliečių evakuacijos pastangų, bet ir nesugebėjo suorganizuoti tikro Europos oro transporto; kadangi ES piliečių ir afganistaniečių, kuriems gresia pavojus ir kurie nori palikti šalį, evakuacija nėra baigta, todėl reikalinga ES ir jos valstybių narių vienybė, įskaitant ryšių su Talibanu kanalą;
- P. kadangi bendravimas su Talibanu jokia būdu neturėtų lemti galiojančių sankcijų jo nariams panaikinimo;
- Q. kadangi Kabulo tarptautinis oro uostas iš dalies pradėjo vėl veikti, tačiau Afganistano sausumos sienas saugo pasienio kontrolės punktuose įsikūrę gausiai ginkluoti talibai; kadangi milijonai afganistaniečių liko šalyje ir negali išvykti;
- R. kadangi šalyje vis dar itin nesaugu; kadangi regioninė Islamo valstybės grupuotė „IS-K“ prisiėmė atsakomybę už 2021 m. rugpjūčio 26 d. oro uoste įvykdytus sprogdinimus, per kuriuos žuvo apie 170 žmonių;
- S. kadangi Talibanas viduje yra susiskaldęs ir susiduria su kitų ekstremistinių ir bekompromisių Afganistano grupuočių priešiškuumu; kadangi režimas dabar gali naudotis Afganistano ir sąjungininkų pajėgų palikta karine įranga; kadangi šie ginklai gali lengvai atsidurti kitų tarptautiniu lygiu pripažintų teroristų grupuočių, pavyzdžiui, Islamo valstybės, „al-Qaeda“ ir jų šalininkų rankose;
- T. kadangi Afganistanas yra viena iš labiausiai nuo pagalbos priklausomų šalių pasaulyje, kurioje daugiau kaip 18 mln. žmonių, t. y. pusė gyventojų, reikia nuolatinės pagalbos, o trečdalis gyventojų neturi pakankamai maisto; kadangi vien 2021 m. apie 600 000 afganistaniečių (80 proc. iš jų yra moterys ir vaikai) buvo perkelti šalies viduje; kadangi iš viso Afganistane yra apie 5 milijonai šalies viduje perkeltų afganistaniečių, o kaimyninėse šalyse jau gyvena apie 2,2 milijono pabėgėlių iš Afganistano; kadangi dėl

Talibano kontrolės labai sunku paskirstyti humanitarinę pagalbą;

- U. kadangi 2021 m. 760 000 afganistaniečių grįžo iš Irano ir Pakistano, o tai apsunkino veikiančių tarnybų pajėgumus ir sukėlė susirūpinimą dėl jų reintegracijos ir gyvenimo sąlygų; kadangi Komisija paskelbė didinanti humanitarinę pagalbą iki daugiau kaip 200 mln. EUR ir ją skirsianti šalyje esantiems ir iš jos bėgantiems asmenims;
 - V. kadangi nuo 2001 m. Afganistane padaryta akivaizdi pažanga moterų ir mergaičių teisių srityje, įskaitant galimybes gauti išsilavinimą, sveikatos priežiūrą ir dalyvavimą pilietiniame ir politiniame gyvenime; kadangi ši pažanga neabejotinai yra sėkmingiausias pastarojo meto šalies vystymosi pasiekimas; kadangi šiai daliai pažangai šiuo metu kyla rimta grėsmė dėl to, kad Talibanas perėmė Afganistaną;
 - W. kadangi Talibanas siekia tarptautinio pripažinimo, teisėtumo ir paramos bei viešai paskelbė, kad suteiks moterims laisvę pagal Islamo teisę, tačiau tai paneigia vis daugiau pranešimų apie Afganistane taikomą ribojamąją praktiką ir išpuolius prieš moteris, mokslininkus, žmogaus teisių gynėjus, žiniasklaidos darbuotojus ir valstybės tarnautojus; kadangi yra pranešimų, jog Talibanas sekė asmenis, kurie dirbo ankstesnės valdžios institucijose ir vėliau juos žudė iš keršto;
 - X. kadangi daugiau kaip 75 proc. Afganistano valstybės biudžeto ir daugiau kaip 95 proc. jos karinio biudžeto sudarė tarptautinės bendruomenės suteiktos lėšos;
 - Y. kadangi dėl neseniai šalyje suintensyvėjusios COVID-19 pandemijos, vakcinų ir medicininių atsargų trūkumo, sausros ir artėjančios žiemos gali dar labiau paaštrėti dabartinė socialinė, ekonominė ir humanitarinė krizė; kadangi logistinę ir saugumo padėtį dar labiau apsunkina COVID-19 pandemija;
1. smerkia tai, kad Talibanas prievarta perėmė Afganistano valdymą, ir atsisako pripažinti jo dabartinę vyriausybę; reiškia didelį susirūpinimą dėl Afganistano ateities dabar, kai Talibanas užėmė šalį ir primeta radikalią šariato teisę, kuria iš Afganistano žmonių atimamos pagrindinės teisių ir laisvės, kuriomis jie naudojo per pastaruosius 20 metų; reiškia gilią užuojautą ir paramą tebesitęsiančių pažeidimų ir teroro išpuolių aukoms ir jų šeimoms;
 2. reiškia nuoširdžią užuojautą karinio personalo narių ir civilių, kurie per pastaruosius 20 metų žuvo Afganistane, šeimoms ir draugams;
 3. išreiškia didelį ir nuoširdų solidarumą su iš šalies pabėgusiais ir joje likusiais afganistaniečiais; pakartoja, kad tai yra visų pirma humanitarinė ir žmogaus teisių krizė, per kurią visada turi būti teikiama pirmenybė Afganistano gyventojų apsaugojimui, saugumui ir teisėms;
 4. yra labai susirūpinęs dėl besirutuliojančios humanitarinės, ekonominės ir pabėgėlių krizės Afganistane; mano, kad siekiant saugios, taikios ir demokratinės Afganistano ateities reikia derybomis pasiekti įtraukaus politinio sprendimo; pakartoja, kad yra ir toliau įsipareigojęs siekti taikos proceso, kuriam vadovautų ir už kurį atsakingi afganistaniečiai, ir atstatymo po konflikto, kaip vienintelio patikimo būdo pasiekti įtraukią ilgalaikę taiką, saugumą ir vystymąsi;
 5. apgailestauja, kad politinis procesas ir karinis planavimas, po kurių JAV kariai buvo išvesti iš Afganistano, buvo vykdomi vienašališkai ir nepakankamai koordinuojant veiksmus su NATO sąjungininkais; apgailestauja, kad vykdant gelbėjimo operaciją

Kabule ES valstybės narės nebendradarbiavo ir nekoordinavo veiksmų, ypač ryšių su JAV klausimu, dėl Talibano įvykdytas Kabulo užėmimas daugumai ambasadų buvo netikėtas; mano, kad didesnis koordinavimas būtų padėjęs išvengti chaoso ir nevilties ir būtų nustatyti efektyvesnės procedūros, pagal kurias asmenys, kurie turėjo teisę būti išgelbėti, būtų galėję pasiekti oro uostą tvarkingiau ir nuspėjamiau;

6. apgailestauja dėl to, kad JAV ir Europos šalys nepakankamai bendrauja tarpusavyje, ir ragina Europos išorės veiksmų tarnybą (EIVT) ir Komisiją kritiškai įvertinti šį procesą ir iki šių metų pabaigos šį vertinimą pateikti Europos Parlamentui;
7. išreiškia padėką visiems kariams, vyrams ir moterims, kariuomenės, humanitarinės ir vystymosi pagalbos darbuotojams, diplomatom ir vietiniams darbuotojams, kurie dirbo ir kai kuriais atvejais vis dar dirba Afganistane, už jų drąsą; giria didžiulį pasiaukojimą, kuriuo pastaruosius du dešimtmečius buvo stengiamasi Afganistaną paversti taikesniu ir saugesniu;
8. išreiškia didelį nusivylimą dėl greito Afganistano valstybinių struktūrų, nesugebėjusių ar nenorėjusių atlaikyti Talibano puolimo, trukusio 10 dienų nuo pirmosios provincijos sostinės iki įžengimo į Kabulą, žlugimą; reiškia nusivylimą nesėkmingu prezidento Ashrafo Ghani vadovavimu ir jo sprendimu bėgti iš Afganistano; ragina ištirti įtarimus, kad prezidentas A. Ghani ir kiti politinio elito nariai galėjo pasisavinti Afganistano biudžeto lėšų;

Ragininimas nutraukti smurtą

9. yra pasibaisėjęs dėl pranešamų pažeidimų, įskaitant civilių gyventojų ir Afganistano nacionalinių saugumo pajėgų narių egzekucijas, vaikų kareivių verbavimą, represijas, nukreiptas prieš taikius protestus ir nepritarimo išraiškas, ir žmogaus teisių apribojimus, visu pirma taikomus moterims ir mergaitėms, žmogaus teisių gynėjams, LGBTI+ asmenims, religinėms ir etninėms mažumoms, žurnalistams, rašytojams, mokslininkams ir menininkams; primygtinai ragina Talibaną nedelsiant nutraukti šią praktiką ir, visų pirma, apsaugoti Afganistano moterų teises į švietimą, darbą, sportą, laisvą judėjimą, susirinkimų ir asociacijų laisvę ir kt.;
10. pabrėžia, kad reikia gauti dokumentų, atlikti skaidrius ir skubius tyrimus dėl pranešimų apie visus žmogaus teisių ir tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimus ir patraukti atsakingus asmenis atsakomybėn; pritaria tam, kad šiuo atžvilgiu būtų taikomas ES visuotinis sankcijų žmogaus teisių srityje režimas (ES S. Magnitskio aktas); tikisi, kad valstybės narės užtikrins, kad per artėjančią 48-ąją eilinę JT žmogaus teisių tarybos sesiją pirmenybės tvarka būtų priimta rezoliucija, kuria būtų parengta faktų nustatymo misija dėl Afganistano, kuriai būtų sutikti tvirti įgaliojimai;
11. ragina EIVT ir valstybes nares užtikrinti, kad būtų priimta JT Saugumo Tarybos rezoliucija dėl JT misijos Afganistane (UNAMA), kurios įgaliojimai baigiasi 2021 m. rugsėjo 17 d., atnaujinimo;

Geresnis evakuacijos veiksmų koordinavimas

12. ragina ES ir jos valstybes nares bendradarbiauti, kad palengvintų tolesnį ES piliečių ir afganistaniečių, kuriems gresia pavojus, evakuaciją, visų pirma naudojantis esamais saugiais koridoriais; primena, kad ES tikisi, jog Talibanas padės tai padaryti; dar kartą pabrėžia, kad šiuo atžvilgiu reikia sutelkti dėmesį į moterų grupes, kurioms kyla

ypatinga rizika, įskaitant visas moteris ir mergaites, žmogaus teisių gynėjus, LGBTI+ asmenis, religines ir etnines mažumas, žurnalistus, rašytojus, mokslininkus, vietos darbuotojus, menininkus ir kt.;

13. prašo Komisijos ir EIVT parengti ir įgyvendinti esamas ir būsimas apsaugos sistemas, koordinuojant darbą su valstybėmis narėmis, ir apibrėžti numatytas apsaugos priemones atsižvelgiant į galimas būsimas ekstremaliąsias situacijas, dėl kurių gali prireikti imtis šių priemonių; mano, kad į vietos darbuotojų kategoriją turėtų būti įtraukti visi darbuotojai, dirbę Europos Sąjungai arba ES finansuojamuose projektuose;

Tolesnė parama Afganistano moterims ir mergaitėms

14. išreiškia solidarumą su moterimis ir žmogaus teisių gynėjais, protestuojančiais visame Afganistane prieš Talibano įvykdytą valdžios perėmimą šalyje, ir norinčiais gyventi laisvoje, stabilioje, taikioje ir įvairialypėje visuomenėje;
15. labai apgailestauja, kad 20 metų trukusiai pažangai moterų ir mergaičių teisių bei lyčių lygybės srityje dabar iškilo didžiulė grėsmė; pakartoja savo poziciją, kad šią pažangą būtina atidžiai saugoti ir stebėti; pabrėžia, kad tarptautinės bendruomenės dialoge su Talibanu pagrindiniai reikalaujami dalykai turi būti teisė į mokslą ir darbą, laisvė nepatirti smurto dėl lyties, pagrindinių teisių apsauga, galimybė naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ir visapusiškai dalyvauti priimant sprendimus dėl vietos ir nacionalinės politikos, viešojo ir pilietinio gyvenimo;
16. pabrėžia, jog reikia užtikrinti, kad iš Afganistano išvykusios moterys ir jaunimas galėtų toliau mokytis kitose šalyse; ragina ieškoti novatoriškų būdų, kaip ir toliau įgalinti Afganistano moteris ir jaunimą, visų pirma teikiant stipendijas studijoms Europos mokyklose ir universitetuose;

Didelis susirūpinimas dėl Talibano de facto vyriausybės

17. išsako didelį susirūpinimą dėl vien iš vyrų sudarytos laikinosios vyriausybės, kurią sudaro 33 mulos, narių, kurių daugeliui taikomos JAV ir JT sankcijos ir dėl kurių paskelbta paieška dėl teroristinės veiklos, paskyrimo; itin susirūpinęs atkreipia dėmesį į Sirajuddin Haqqani, kurio ryšiai su teroristine veikla yra išsamiai patvirtinti dokumentais, paskyrimą vidaus reikalų ministru ir tai, kad Talibano *de facto* vyriausybėje yra keletas asmenų, kuriems taikomos JT sankcijos;
18. ragina įsteigti atstovaujamąją ir išrinktą vyriausybę, kurioje galėtų reikšmingai dalyvauti moterys ir mažumų grupės; primena, kad ilgalaikis Afganistano vystymasis priklausys nuo atskaitomybės, gero valdymo, tvaraus žmonių saugumo užtikrinimo, įskaitant skurdo mažinimą ir darbo vietų kūrimą, galimybes naudotis socialinėmis ir sveikatos priežiūros paslaugomis, švietimą ir pagrindinių laisvių bei žmogaus teisių apsaugą;
19. pabrėžia savo ilgalaikę paramą patikimiems, laisviems, sąžiningiems ir skaidriems rinkimams, atitinkantiems tarptautinius standartus, ir išreiškia paramą rinkimų stebėjimui šalyje;

Operatyvinis bendradarbiavimas yra būtinas, tačiau de facto vyriausybė oficialiai nepripažįstama

20. pripažįsta, kad siekiant teikti humanitarinę pagalbą civiliams, kuriems reikia pagalbos,

ir užtikrinti saugų išvykimą iš šalies užsienio piliečiams ir afganistaniečiams, reikia operatyvinio bendradarbiavimo su naująja Talibano *de facto* vyriausybe logistiniais, veiklos ir humanitariniais klausimais; atkreipia dėmesį į tai, kad dabartiniu etapu šie ryšiai turėtų būti apsiriboti vien tik atitinkamų tikslų įgyvendinimu; pabrėžia, kad nebuvo įvykdytos sąlygos Talibano *de facto* šalies vadovų, kurie valdžią perėmė karinėmis priemonėmis ir šiuo metu naikina pastarųjų 20 metų laimėjimus, politiniam pripažinimui;

21. primena, kad kritinis bet kokių santykių su Talibanu ES lakmuso testas bus pastarųjų 20 metų laimėjimų išsaugojimas, ypač moterų ir mergaičių teisių švietimo srityje, ir užtikrinimas, kad Afganistanas netaptų saugiu prieglobsčiu džihadistams ir kitoms teroristinėms grupuotėms, vykdančioms teroristinius išpuolius ar juos valdančioms iš jo teritorijos; primena, kad tarptautinė bendruomenė vertins Talibaną remdamasi jo veiksmais vietoje, o ne viešomis deklaracijomis;
22. primygtinai ragina Komisiją skubiai pradėti tyrimą pagal BLS reglamento¹ 19 straipsnio 1 dalies a punktą siekiant sustabdyti prekybos lengvatų, kurias Afganistanas taiko pagal iniciatyvą „Viskas, išskyrus ginklus“, taikymą;
23. pažymi, kad svarbu atnaujinti ES buvimą vietoje, kai tai leidžia saugumo ir politinės sąlygos;
24. ragina, kai tik bus tinkamos aplinkybės, surengti ES institucijų misiją Kabule, kad jos dalyviai galėtų susipažinti su humanitarine, migracijos, ekonomine ir saugumo padėtimi bei moterų ir mažumų teisių būkle Afganistane;

Užtikrinti, kad Afganistanas netaptų nauja teroristinių organizacijų tvirtove

25. kuo griežčiausiai smerkia 2021 m. rugpjūčio 26 d. grupuotės „ISIS-K“ įvykdytą mirtiną teroristinį išpuolį prie Kabulo tarptautinio oro uosto Abbey vartų ir viešbučio „Baron“, per kurį žuvo daugiau kaip 170 žmonių, įskaitant 13 JAV karių, ir sužeista daugiau kaip 200 asmenų;
26. atkakliai tvirtina, kad Talibanas ir Islamo Respublikos vyriausybė privalo vykdyti savo įsipareigojimus dėl kovos su terorizmu, be kita ko, užkirsti kelią „Al-Qaida“, „Da’esh“ ar kitoms teroristinėms grupuotėms ir asmenims naudotis Afganistano žeme siekiant kelti grėsmę bet kurios kitos šalies saugumui ar jį pažeisti, nepriimti šių grupuočių narių ir neleisti joms verbuoti asmenų, rengti mokymų ar rinkti lėšų; perspėja, kad jei Talibanas nekovo su šiomis grupuotėmis, jo laukia tarptautinės sankcijos ir izoliacija;
27. labai ragina valstybes nares išsaugoti visą žvalgybinę informaciją, gautą iš savo karinių pajėgų ir teisėsaugos pareigūnų Afganistane, ir ja dalytis, ypatingą dėmesį skiriant biometriniais duomenimis, kurie yra itin svarbūs padedant valstybėms narėms ir trečiosioms šalims nustatyti grįžtančių užsienio kovotojų tapatybę; pabrėžia, kad kovoti su terorizmo finansavimu yra būtina siekiant sukurti saugumą skatinančią aplinką Afganistane; labai ragina visus atitinkamus partnerius dėti daugiau pastangų siekiant išardyti visus terorizmo finansavimo tinklus; pabrėžia, kad Talibanui perėmus kontrolę kylanti neišvengiama terorizmo grėsmė Afganistane turi būti aiškiai paminėta ES strateginiame kelrodyje, kuriame bus apžvelgiamos karinės grėsmės, su kuriomis

¹ 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 978/2012, kuriuo taikoma bendrųjų muitų tarifų lengvatų sistema (OL L 303, 2012 10 31, p. 1).

susiduria ES, ir jos siekiai ateinančiais metais; primygtinai ragina Europos žvalgybos tarnybas aktyviau keistis reguliariai atnaujinamomis grėsmių analizėmis siekiant stiprinti dalijimąsi žvalgybos informacija ir tarpinstitucinį bendradarbiavimą;

28. primena, kad opiumo gamyba ir prekyba juo yra reikšmingas Talibano pajamų šaltinis ir kad opiumo gamybos ir prekybos juo poveikis pasireiškia labai plačiai už Afganistano ribų; reiškia susirūpinimą dėl neišvengiamos rizikos, kad dėl nestabilumo šalyje suaktyvės neteisėta prekyba narkotikais, ginklais, pinigų plovimas ir terorizmo finansavimas;
29. ragina nuodugniai registruoti ir tikrinti iš regiono evakuotus asmenis ir aktyviau keistis informacija tarp valstybių narių teisėsaugos institucijų, JAV ir Europolo, siekiant užkirsti kelią galimoms grėsmėms saugumui, kylančioms dėl terorizmo ir organizuoto nusikalstamumo;
30. smerkia nepataisomą Talibano ir su juo susijusių grupuočių padarytą žalą kultūros objektams ir tebėra sunerimęs, kad dėl nestabilumo padaugės tarptautinės kontrabandos ir kultūros paveldo vagysčių, kuriomis gali būti naudojamos aktyvesnei teroristinių organizacijų veiklai regione finansuoti; primygtinai ragina Europoje skaitmeninti Afganistano kultūros artefaktus, siekiant padėti aptikti kontrabandines prekes, ir ragina įgyvendinti visapusišką laikiną draudimą importuoti kultūros vertybes iš Afganistano, kad Talibanas ir su juo susijusios grupuotės netektų galimybių naudotis kultūros kontrabanda;

Tolesnis humanitarinės pagalbos didinimas

31. giria darbą tų tarptautinių organizacijų bei vietos ir tarptautinių nevyriausybinių organizacijų (NVO), kurios, nepaisydamos grėsmės saugumui, teikia paslaugas, pagalbą ir labdarą Afganistano gyventojams; ragina Talibaną užtikrinti vietos ir tarptautinių pilietinės visuomenės organizacijų, NVO ir humanitarinių organizacijų, įskaitant jų darbuotojas moteris, saugumą, nes tai itin svarbu teikiant būtiniausias paslaugas Afganistano moterims ir mergaitėms; pabrėžia, kad šios humanitarinės pagalbos darbuotojos turi turėti galimybę laisvai dirbti ir nebijoti, kad su jomis bus susidorota;
32. ragina dar padidinti humanitarinę pagalbą ir koordinuoti ją su Jungtinių Tautų agentūromis ir NVO, be kita ko, sukurti humanitarinius koridorius, kuriais būtų tiekiama pagalba – maistas, vanduo, sanitarinės priemonės ir vaistai; palankiai vertina Komisijos sprendimą padidinti humanitarinę pagalbą Afganistanui nuo daugiau kaip 50 mln. EUR iki daugiau kaip 200 mln. EUR; palankiai vertina tai, kad tarptautinė bendruomenė neseniai įsipareigojo skirti 1 mlrd. EUR Afganistano žmonėms, ir ragina Komisiją vadovauti paramos propagavimo pastangoms, siekiant užtikrinti, kad būtų visiškai patenkinti humanitarinės pagalbos poreikiai;
33. pakartoja, kad teikiant humanitarinę pagalbą pirmenybę reikia teikti neatidėliotiniams Afganistano moterų ir mergaičių, o ypač tų, kurios priverstinai migravo, poreikiams; pabrėžia, kad itin svarbu mažinti tikimybę patirti smurtą dėl lyties ir užtikrinti galimybę naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis ir pagrindinėmis higienos priemonėmis;
34. primygtinai reikalauja, kad ES toliau tiesiogiai remtų propaguoti žmogaus teises ir pagrindines vertybes įsipareigojusius Afganistano politikus ir pilietinės visuomenės aktyvistus (daugelis jų šiuo metu yra tremtyje), kad jie galėtų toliau dirbti siekdami išsaugoti pastarųjų 20 metų pasiekimus ir vykdyti reformas Afganistane;

35. pabrėžia, kad Europos finansinė parama per valdžios institucijas priklauso nuo to, ar bus išsaugoti pastarųjų 20 metų pasiekimai, ypač moterų ir mergaičių teisės, ir ar jais bus naudojamas; primygtinai reikalauja, kad Talibanas parodytų pagarbą šiems pasiekimams ir įsipareigojimą juos išsaugoti – iki šiol jis to dar nepadarė; pabrėžia, jog ES turėtų užtikrinti, kad humanitarinė pagalba Afganistano civiliams gyventojams, kuriems jos reikia, būtų teikiama per atitinkamas tarptautines organizacijas ir NVO, ir turėtų primygtinai reikalauti, kad Talibanas užtikrintų saugią ir nekliudomą prieigą vietinėms ir tarptautinėms NVO; pabrėžia, kad Talibanas negali trukdyti teikti ir išmokėti humanitarinės pagalbos visiems, kuriems jos reikia;
36. ragina Komisiją išnagrinėti visus šalyje vykdomus vystymosi projektus, kad būtų galima pabandyti įvertinti, kurie iš jų vis dar gali būti vykdomi kartu su vietos partneriais ar NVO ir tarptautinėmis organizacijomis be Talibano režimo įsikišimo, nustačius tokias sąlygas kaip moterų dalyvavimas, saugumo garantijos paramos vystymuisi darbuotojams ir veiksminga apsauga nuo korupcijos;

ES privalo parengti atsaką į galimą migracijos ir pabėgėlių krizę

37. pabrėžia pagrindinę Afganistano gyventojų teisę ieškoti saugumo; primygtinai ragina imtis visų priemonių, kad būtų atnaujinta Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro prižiūrima koordinuojama evakuacija iš šalies, konkrečiai, kad būtų sukurti saugūs koridoriai, visam laikui atidarytas Kabulo tarptautinis oro uostas ir Afganistano sausumos sienos; ragina suteikti konkrečią paramą iš šalies norinčioms išvykti moterims, mergaitėms ir kitiems asmenims, kuriems kyla rizika, kad būtų užtikrinti saugūs keliai išvykti;
38. pabrėžia, kad daugiausia Afganistano pabėgėlių visų pirma ieškos apsaugos kaimyninėse šalyse ir kad todėl ES turėtų planuoti teikti papildomą paramą Afganistano kaimyninėms pabėgėlius priimančioms šalims, pageidautina per Jungtines Tautas ir jų agentūras, taip pat vietoje dirbančias tarptautines organizacijas;
39. primena, kad finansinė, logistinė ir pajėgumų stiprinimo parama tam, kad pabėgėliai ir migrantai iš Afganistano būtų priimami kaimyninėse šalyse, nėra alternatyva visavertei Europos prieglobsčio ir migracijos politikai; mano, kad ES turi skubiai sudaryti ir įgyvendinti savo naują migracijos ir prieglobsčio paktą, kad galėtų veiksmingiau ir humaniškiau valdyti migracijos srautus;
40. ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti suderintas Europos pastangas vykdyti humanišką prieglobsčio politiką, pagal kurią ES prisiimtų moralinę atsakomybę už žmonių priėmimą ir integravimą, visapusiškai laikydamasi 1951 m. Ženevos konvencijos; pritaria rugsėjį planuojamam surengti perkėlimo į ES forumui; pabrėžia, kad ES politika pirmiausia turėtų apimti asmenų, kuriems kyla didžiausia rizika ir kurie yra labiausiai pažeidžiami, perkėlimą į ES, taip pat kitus papildomus būdus, pvz., humanitarines vizas ir specialią vizų programą Afganistano moterims, siekiančioms apsaugos nuo Talibano režimo; primygtinai ragina valstybes nares iš naujo įvertinti gaunamus ir neseniai gautus prieglobsčio prašymus, įskaitant atmestus prašymus, atsižvelgiant į naujausius įvykius; pabrėžia, kad asmenys jokiais aplinkybėmis neturėtų būti priverstinai grąžinami į Afganistaną;

41. ragina Tarybą panaudoti turimas priemones, pavyzdžiui, Laikinos apsaugos direktyvą¹ ir Piliečių apsaugos mechanizmą, kad visoje ES būtų kuo labiau stengiamasi užtikrinti geresnį valstybių narių veiksmų koordinavimą ir galimybes pasinaudoti neatidėliotina apsauga; pakartoja savo raginimą Komisijai paskelbti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl humanitarinių vizų ir ragina, kad valstybės narės vienodai pasidalytų atsakomybę;
42. ragina stiprinti bendradarbiavimą su ES nepriklausančiomis šalimis ir teikti joms paramą, siekiant padėti joms kovoti su nusikaltėlių tinklais, kurie užsiima neteisėtu migrantų gabenimu ir prekyba žmonėmis; ragina Europolą pateikti kriminalinės rizikos analizę ir užtikrinti platesnį bendradarbiavimą su trečiosiomis valstybėmis, atsižvelgiant į platesnį įvykių Afganistane kontekstą;
43. ragina Komisiją atsižvelgti į šią rezoliuciją programuojant KVTBP priemonę „Globali Europa“ ir rengiant atitinkamas orientacines daugiametes programas;

Reikia glaudžiau bendradarbiauti su regiono šalimis aplink Afganistaną, kartu puoselėjant pagrindines žmogaus teises ir teisinės valstybės principus

44. pripažįsta, kad dabartinė padėtis Afganistane nepadedą užtikrinti regiono stabilumo; pabrėžia, kad po Vakarų pasitraukimo iš Afganistano atsirado vakuumas, dėl kurio didėja nestabilumas; pabrėžia, kad šiuo metu didesnė atsakomybė už padėtį Afganistane tenka kaimyniniams ir regioniniams galią turintiems subjektams ir kad jie turi užkirsti kelią bet kokiam nestabilumui už šalies sienų; dar kartą patvirtina, kad šiuo klausimu ES turi stiprinti bendradarbiavimą su Vidurinės Azijos šalimis, ypač Uzbekistanu – su juo ES šiuo metu derasi dėl tvirtesnio partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo, taip pat su Tadžikistanu; pabrėžia, kad šis bendradarbiavimas turėtų nekenkti ES pagrindinių vertybių ir teisinės valstybės gynimui;
45. išreiškia susirūpinimą dėl Afganistano piliečių, kuriems kyla didelė rizika, ir asmenų, per sausumos sienas vykstančių į kaimynines šalis, ypač į Pakistaną, saugumo; apgailestauja dėl to, kad su tuo susijusios tarptautinės bendruomenės pastangos nepakankamai koordinuojamos, ir primygtinai ragina ES valstybes nars naudotis visa įmanoma diplomatine įtaka ir priemonėmis, kad būtų užtikrinta galimybė patekti prie sausumos sienų, saugiai jas pereiti ir susisiekti su diplomatinėmis įstaigomis; pabrėžia, kad itin svarbus ES delegacijų kaimyninėse šalyse veiksmų koordinavimo vaidmuo teikiant praktinę paramą šioje srityje;
46. primena, kad daugelį metų Pakistanas buvo saugi priebėga Talibano nariams, taip pat padėjo jų saugumo pajėgoms; paveda EIVT perduoti Pakistano vadovybei, kad ji yra atsakinga už saugumą ir stabilumą Afganistane ir kad ji turi pasinaudoti savo įtaka Talibanui, kad pasiektų šiuos tikslus, ir apsvarstyti, ar yra priežasčių nedelsiant įvertinti Pakistano atitiktį BLS+ statuso kriterijams ir su tuo statusu susijusias lengvatas, atsižvelgiant į dabartinius įvykius;
47. ragina Komisiją ir valstybes nars nedelsiant teikti Afganistanui ir jo kaimyninėms šalims paramą stiprinant prieglobsčio pajėgumus, padedant Europos prieglobsčio

¹ 2001 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 2001/55/EB dėl minimalių normų, suteikiant perkeltiesiems asmenims laikiną apsaugą esant masiniam srautui, ir dėl priemonių, skatinančių valstybių narių tarpusavio pastangų priimančius tokius asmenis ir atsakančius tokio veiksmo padarinius pusiausvyrą (OL L 212, 2001 8 7, p. 12).

paramos organizacijai ir teikiant humanitarinę pagalbą pažeidžiamiausiems asmenims, siekiant stabilizuoti regioną ir užkirsti kelią kitai migracijos krizei;

48. ragina Komisiją ir valstybes nares nedelsiant padidinti paramą Afganistano kaimyninėms šalims, priimančioms daug migrantų ir pabėgėlių, siekiant užtikrinti, kad žmonės, kuriems reikia apsaugos, turėtų saugias ir tvarias gyvenimo sąlygas;

Perspėjimas Europos Sąjungai – reformos yra būtinos

49. pripažįsta, kad JAV ir tarptautinių pajėgų pasitraukimas iš Afganistano yra bendros Vakarų užsienio ir saugumo politikos ir strategijos nesėkmės apraiška, galinti turėti ilgalaikių neigiamų pasekmių; mano, kad trumpuoju laikotarpiu tai pakenks Vakarų patikimumui, sukels pasitikėjimo krizę ir pareikalaus, kad ateityje būtų pasimokyta iš šios patirties, ypač priimant sprendimus dėl karinių intervencijų pobūdžio ir įgaliojimų;
50. reiškia didelį nusivylimą ir susirūpinimą dėl JAV, NATO, EIVT ir visų Europos Sąjungos institucijų neveiksmingumo per 20 metų laikotarpį išlaikant ir finansuojant afganų vyriausybę, iš esmės korumpuotą ir svetimą žmonėms, taip pat ginkluotąsias pajėgas, kurios pasirodė esančios neveiksmingos; reiškia susirūpinimą dėl to, kad ši kolektyvinė nesėkmė Afganistane suteikia strateginį pranašumą ne Vakarų valstybėms ir kaimyninėms šalims, visų pirma Pakistanui, taip pat Kinijai ir, kiek mažesniu mastu, Rusijai, nors jos neteikė jokios didelės paramos ir neprisidėjo prie Afganistano vystymosi; primena, kad Afganistano valdžios institucijos įsivėlė į politines kovas, įklimpo į sisteminę korupciją ir nesugebėjo įveikti silpno valdymo problemos;
51. pabrėžia gero valdymo, teisinės valstybės ir kovos su korupcija svarbą, nes šioje srityje Afganistane buvo padaryta nepakankama pažanga kovojant su terorizmu šalyje; mano, kad siekiant sėkmingai kurti valstybę ir įgyvendinti ES tarptautinę žmogaus teisių darbotvarkę, ES turi laikytis integruoto požiūrio į užsienio, humanitarinę, vystymosi, žmogaus teisių, saugumo, lyčių lygybės ir prekybos politiką; primygtinai ragina Tarybą, EIVT ir Komisiją kuo greičiau parengti ir Parlamentui pateikti išsamią patirtimi paremtą strategiją Afganistano ir aplinkinio regiono šalių atžvilgiu;
52. mano, kad ši krizė rodo, jog ES turi gerokai sustiprinti savo gebėjimą veikti savarankiškai ir taip sustiprinti ES bendradarbiavimą gynybos srityje kuriant tikrą Europos gynybos sąjungą – tai turėtų vykti glaudžiai derinant su NATO Europos ramsčio stiprinimu; mano, kad ES turi investuoti į karinį informuotumą, stebėjimą ir išžvalgymą, žvalgybą ir strateginį transportavimą oru; primena, kad Europos pajėgų nesugebėjimas užtikrinti tarptautinio oro uosto, pvz., Kabulo oro uosto, saugumo be JAV paramos, yra puikus pavyzdys, kokio dydžio investicijų reikės; palankiai vertina neseniai vyriausiojo įgaliotinio šiuo atžvilgiu išdėstytas mintis ir pakartoja, kad remia nuodugną ir visapusišką ES institucijų, ES valstybių narių, nacionalinių parlamentų, Europos partnerių ir pilietinės visuomenės dialogą dėl veiksmų ateityje;
53. mano, kad ES užsienio reikalų klausimai turėtų būti sprendžiami plačiau taikant kvalifikuotos balsų daugumos principą pagal ES sutartis;
54. ragina EIVT stiprinti ES diplomatines atstovybes Vidurinėje Azijoje, ypač Tadžikistane, kad būtų galima gauti tiesioginę informaciją apie įvykius vietoje; primygtinai ragina, kad padėtis Afganistane, ypač susijusi su moterimis ir mergaitėmis, etninėmis, religinėmis ir kitomis pažeidžiamomis grupėmis, artimiausiomis savaitėmis ir mėnesiais ir toliau būtų stebima ir vertinama;

55. pripažįsta, kad svarbu glaudžiai bendradarbiauti su JAV, daugiausia dėmesio skiriant daugialypių problemų sprendimui, ir teikti humanitarinę pagalbą Afganistano žmonėms, sykiu atsižvelgiant į Afganistane įgytą patirtį; reiškia dėkingumą JAV kariškiams už jų paramą per evakuaciją iš Kabulo tarptautinio oro uosto ir reiškia giliausią užuojautą šiame procese žuvusių kariškių šeimoms;
56. ragina ES ir valstybes nares užtikrinti veiksmingą ES išorės sienų apsaugą visapusiškai laikantis ES teisės ir pagrindinių teisių, kad būtų geriau pasirengta migracijos srautams iš regiono ir neteisėto atvykimo į ES atvejams;
- - ◦
57. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininkės pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, ES specialiajam pasiuntiniui Afganistane, valstybių narių nacionaliniams parlamentams ir JAV Kongresui.